

انتقال نیروهای نظامی آذربایجان به مرزهای ارمنستان احتمال وقوع جنگ دیگری را تقویت کرده است

پایان روسیه در قفقاز جنوبی؟

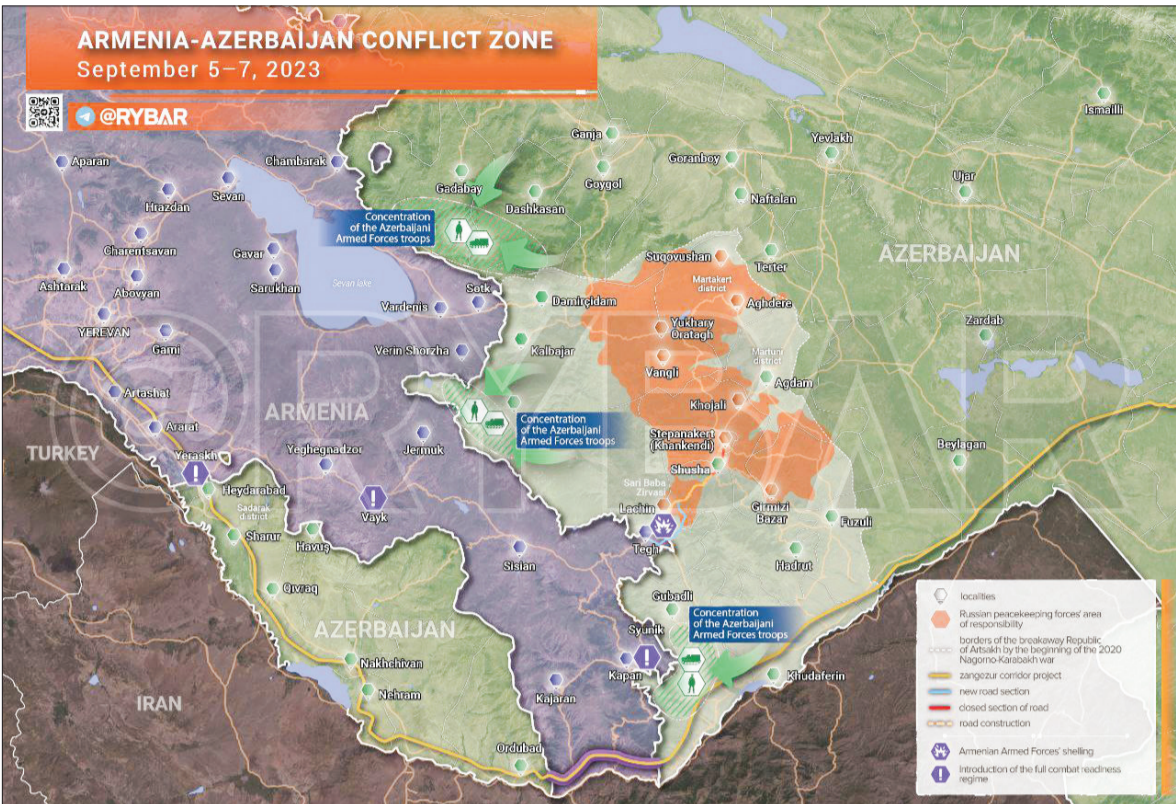
فرهیختگان رشد حملات لفظی در مطبوعات و تریبون‌های رسمی آذربایجان علیه ایران و اعزام نیروهای نظامی به مرزهای جنوب شرقی ارمنستان و تجمع آنها در چند منطقه، نشانه‌های آمادگی باکو برای یک جنگ دیگر است. باکوم مدعی است که نیروهای خودمختار نظامی را به نقاط مشترک مرزی منتقل کرده است. قضاوت درباره اینکه چه کسی دروغ می‌گوید چندان دشوار نیست. باکو به مدد دلراهی نفتی و خریدهای تسلیحاتی از ترکیه و رژیم صهیونیستی و پیروزی در جنگ سال ۲۰۲۰، انگیزه مضاعفی برای تمام کردن کار در منطقه قره‌باغ کوهستانی دارد. الهام علی‌اف، رئیس‌جمهور آذربایجان مطمئن است در نبرد بعدی چنین هم خواهد شد اما قره‌باغ کوهستانی کف خواسته‌های جاه‌طلبانه علی‌اف است. کریدور (دالان) زنگرور، چیزی است که رئیس‌جمهور آذربایجان و بیش از آن، رجب طیب اردوغان رئیس‌جمهور ترکیه به دنبال تحمیل آن بر ارمنستان هستند. این کریدور ضمن اتصال آذربایجان به جمهوری خودمختار نخجوان از طریق استان سیونیک ارمنستان مرزهای ایران و ارمنستان را به طور دائم قطع می‌کند. همین موضوع نیز باعث شده است تا تهران چه در طول جنگ سال ۲۰۲۰ و چه پس از آن صراحتاً اعلام کند که تغییر ژئوپلیتیکی و جابه‌جایی مرزهای کشورهای منطقه در قفقاز را «خط قرمز» خود می‌داند. حسین امیرعبداللّه‌ای، وزیر خارجه نیز در نشست مطبوعاتی با «آرارات میرزویان» همتای ارمنستانی خود در ایروان تلویحاً کشورهایی که به دنبال ایجاد کریدور زنگرور هستند را تهدید کرد که «تدابیر لازم برای جلوگیری از چنین نیاتی را به کار خواهیم گرفت.» درباره منظور وزیر خارجه از «تدابیر لازم» توضیحی داده نشده است اما شعبیه بهمین، کارشناس مسائل اوراسیا، اسفند سال گذشته از واکنشی «شبهه‌ها و کنش روسیه در اوکراین» سخن گفته است. او گفته «خط قرمز ایران در قفقاز ترسیم شده‌اند و تخطی از آن غیرممکن است. واکنش ایران به ماجراجویی باکوم حایمان آن چندوجهی خواهد بود که یکی از وجوه آن می‌تواند شبهه واکنش روسیه در اوکراین باشد. «تنها مقاومت ایران در برابر تغییرات ژئوپلیتیکی در قفقاز جنوبی و این پروژه جاه‌طلبانه، مانع اجرای آن نشده است. اردوغان پس از سفری که به آذربایجان داشت به این موضوع اشاره کرد و گفت که «ایران مانع بازگشایی کریدور زنگرور» است: «مساله ما درباره موضوع بازگشایی این کریدور و ارتباط نخجوان با جمهوری آذربایجان از این مسیر ارمنستان نیست، بلکه مشکل ما در این خصوص با ایران است.»

قفقاز: حیاط خلوتی که دیگر نیست

ارمنستان در جنگ ۲۰۲۰، تقریباً همه‌امیدش به روسیه و حمایت‌های این کشور بود اما مسکو به دلیل چرخش مقامات ایروان به سمت غرب، کمکی به این کشور نکرد تا اولین قربانی این جنگ، ارمنستان و قربانی دوم، روسیه باشد. بسیاری از تحلیلگران بی‌میلی روسیه به ایستادگی در برابر آذربایجان را ناشی از نفوذ روبه کاهش مسکو در منطقه قفقاز دانستند. این نفوذ روبه کاهش با حمله روسیه به اوکراین در فوریه ۲۰۲۲ تشدید شد. روسیه با وقوع جنگ اوکراین به دلیل لزوم تمرکز بر جنگ و تلفات ناشی از آن، قدرت بازیگری مؤثر خود در قفقاز را دست‌نخورده نگه داشت. از سوی دیگر مسکو به دلیل قطع ارتباط با غرب اتکای بیشتری بر کانال‌های ارتباطی باقی‌مانده پیدا کرده و همین امر باعث وابستگی روسیه شده است. این موضوع در اظهارات نادمانه مقامات ایروان که ناتوانی مسکو در جنگ پیشین تجربه کرده‌اند، به وضوح قابل مشاهده است. نیکول پاشینیان، نخست‌وزیر ارمنستان در مصاحبه با روزنامه ایتالیایی «لا ریپوبلیکا» روسیه را به ناتوانی در تضمین امنیت ارمنستان در مواجهه با آنچه که به گفته او «تجاوزگری» جمهوری آذربایجان بر سر منطقه جدا شده قره‌باغ کوهستانی (ناگورنو قره‌باغ) نامیده، متهم کرد. او گفته که «سیاست کشورش مبنی بر تکیه صرف به روسیه برای تضمین امنیت خود یک اشتباه استراتژیک بوده» چرا که مسکو قادر به انجام این کار نبوده و در حال کاهش نقش خود در منطقه است. «همین خطای اهری‌دی باعث شده تا ارمنستان برای رزمایش مشترک با ایالات متحده آمریکا لحظه‌شماری کند» موضوعی که البته به مذاق روس‌ها چندان خوش نیامد. به‌عنوان نمونه «دیمتری پسکوف»، سخنگوی کرملین در واکنش به اظهارات پاشینیان گفت: «در شرایط کنونی این نوع رزمایش‌های نظامی کمکی به تثبیت اوضاع نمی‌کند و باعث ایجاد فضای اعتماد نمی‌شود. «پسکوف گفت: «روسیه به‌عنوان یک ضامن امنیتی به تعهدات خود پایبند خواهد بود و به کار دقیق، منسجم و سازنده خود با ایروان و باکوم ادامه خواهد داد.»

ضعف‌های روسیه ناتو و ترکیه را به قفقاز کشاند

در محافل سیاسی و تحلیلی ارمنستان، این سوال که آیا جمهوری ارمنستان باید عضو سازمان پیمان امنیت جمعی (CSTO) بماند یا از آن خارج شود، مورد بحث است. این تاحد زیادی به دلیل این واقعیت است که ارمنستان به‌طور مداوم با ضرورت ایجاد یک سیستم امنیتی برای مقابله با تهدیدات و چالش‌های خارجی که پس از جنگ ۲۰۲۰ آرتساخ با آن مواجه است، روبه‌روست. از آنجایی که استراتژی‌ها و ابزارهای قبل از جنگ در صحنه ناکارآمد هستند، دولت به دنبال راه‌حل‌های جامع برای حفظ حاکمیت، تمامیت ارضی و استقلال خود است. با این حال، این کار به دلیل نوسانات ژئوپلیتیکی ناشی از درگیری بین روسیه و اوکراین و سیاست‌های آذربایجان در قبال ارمنستان، دشوارتر شده است. در ایروان هم مخالفان خروج از پیمان امنیت جمعی و هم موافقان آن، در یک موضوع متحد هستند؛ آنها به شدت به عامل روسیه، چه در شکل مثبت یا منفی، تکیه می‌کنند. در سال‌های گذشته، ارمنستان پایه مفهومی روشنی برای استراتژی امنیت ملی نداشته است. اندیشه سیاسی به‌باورهایی از جمله «روسیه هرگز اجازه جنگ در قفقاز جنوبی را نخواهد داد»، محدود شده است. روسیه

نقشه‌ای از تجمع نیروهای ارتش باکو در کنار مرز ارمنستان

زخم خورده‌اند، در شرایطی پیچیده‌تر وارد جنگ و درگیری خواهند شد.

نگاه روسیه به جنگ جدید

روسیه از وقوع جنگ جدید در قفقاز خرسند نیست زیرا می‌داند در سایه عدم توانایی تحرک این کشور، دیگران از آن بهره خواهند برد.

اگر قره‌باغ به‌طور کامل از دست ارمنی‌ها خارج شود، روسیه زبان بزرگی را متحمل خواهد شد. استقرار نظامی روسیه در این منطقه براساس حفاظت از ساکنان ارمنی این دارای مشروعیت است. از سوی دیگر هرگاه ارمنستان خواهان واگرایی از روسیه بوده است، قره‌باغ همانند ترمز سیاست خارجی این کشور عمل کرده است؛ زیرا هرگونه واگرایی از مسکو می‌تواند به زیان ارمنی‌ها در قره‌باغ منجر گردد. با حل و فصل قضیه قره‌باغ به هر شکل مسکوزبان خواهد دید.

روسیه افزایش حضور ترکیه و نیابتی‌هایش در قفقاز را تهدید بزرگی تلقی می‌کند. مسلمانان و ساکنان ترک‌تبار روسیه، از قفقاز تا جنوب مسکو را در بر گرفته‌اند و با قفقاز پیوستگی دارند. در صورت دستیابی محور ترکی با همراهی ناتو به قفقاز، از این منطقه تا جنوب مسکو دچار تلاطم خواهد گشت.

گام‌های ایروان به سوی غرب

ارمنستان با ریاست نیکول پاشینیان بر دولت، وضعیت پیچیده‌ای دارد. از یک سو نقش ناتو در شکست عملی ۲۰۲۰ قره‌باغ آشکار است و از سوی دیگر ایروان دل در گروی غرب دارد.

ارمنستان خواهان جدایی از روسیه یا دست کم ایجاد بالانس در تعامل با غرب است. این روند در میان رهبران و ملت ارمنستان ایجاد شده و توسط دیاسپورای ارمنی غرب‌نشین نیز حمایت می‌شود و بر همین اساس قدرتمند و ریشه‌دار است. این مساله آشکار می‌سازد ایروان حتی در صورت حمایت مسکو از خود، گام برداشتن به سمت غرب را رها نخواهد کرد. همچنین این پدیده آشکار می‌سازد ارمنی‌ها با وجود بازیگری ناتو علیه‌شان در قضیه قره‌باغ، از غرب دور نمی‌شوند.

به لحاظ امنیتی ارمنستان درحالی که در سازمان پیمان امنیت جمعی عضویت داشت در جنگ با آذربایجان که عضو هیچ پیمانی نبود، شکست خورد. ایروان با ثبت این خاطره تلخ متوجه شد مسکو قابل اعتماد نیست. به همین دلیل ارمنستان پیشنهاد روسیه برای برگزاری رزمایش سازمان پیمان امنیت جمعی را در خاک خود رد کرد و سپس یک گام معنادار برداشت و نماینده خود را از پیمان امنیت جمعی (CSTO) برکنار و او را به سمت سفیر ارمنستان در هلند منصوب کرد.

برگزاری کمیسیون مشترک نظامی ایران و آذربایجان در باکو

در میانه تشدید تنش‌ها در مرز جمهوری آذربایجان و ارمنستان، خبرگزاری تسنیم از برگزاری جلسه کمیسیون مشترک نظامی ایران و جمهوری آذربایجان در باکو خبر داد. این کمیسیون قرار است امروز برگزار شود. پیش از این، سردار سرلشکر محمد باقری رئیس ستادکل نیروهای مسلح کشورمان در گفت‌وگوی تلفنی با ژنرال ذاکر حسن‌اف وزیر دفاع جمهوری آذربایجان، توسعه مناسبات و همکاری‌های دفاعی و نظامی دو جانبه تا کاید کرده بود. وی از آمادگی کامل نیروهای مسلح کشورمان برای شرکت در کمیسیون مشترک نظامی در باکو خبر داده و تصریح کرده بود: «ایجاد امنیت و آرامش در مرزهای مشترک تنها با همدلی و وحدت بین کشورهای همسایه امکان‌پذیر است و حضور بیگانگان در منطقه موجب تنش و اختلاف خواهد شد. در همین چهارچوب هیاتی از ستادکل نیروهای مسلح کشورمان به ریاست امیر سرتیپ احدی که سرتیپ سیدمهدی فرحی جانشین وزیر دفاع نیز در آن حضور دارد برای تقویت همکاری‌های نظامی و دفاعی دو کشور به آذربایجان می‌رود.»

کرد و هیچ نماینده‌ای را به عنوان جایگزین در پیمان امنیت جمعی منصوب نکرد. دولت‌های کوچک که قادر به ایجاد موازنه در برابر دولت‌های اطراف خود نیستند، به سمت همکاری با کشورهای بزرگ‌تر روی می‌آورند. ارمنستان با غیرمؤثر بودن همکاری‌هایش با روسیه، حالا به دنبال غرب است. ارمنی‌ها به دلیل مسیحی بودن و لابی قوی در غرب این گونه می‌اندیشند که حمایت این جبهه را در برابر دیگران به دست می‌آورند و همچنین غرب می‌تواند میان آنها و ترکیه که پشت آذربایجان قرار دارد، میانجیگری کند.

مداخله‌گران بین‌المللی

در کنار روسیه که بازیگر سنتی قفقاز تلقی می‌شود، امروزه صفی از بازیگرانی همچون هند و پاکستان تا ناتو و ترکیه در این منطقه حضور یافته‌اند.

ترکیه از کنار جنگ قفقاز و با توجه به احتمالات موجود، اهداف چندگانه‌ای را پیگیری می‌کند. یکی از این اهداف «گسترش نفوذ منطقه‌ای» با حضور در قفقاز است. هدف دیگری می‌تواند موضوع «ایجاد محور منطقه‌ای» مانند ایران و عربستان باشد زیرا ایران با توجه به متحدان دولتی و غیردولتی خود در عراق، سوریه، لبنان و یمن محور مقاومت را تشکیل داده عربستان نیز در قالب شورای همکاری خلیج فارس دارای یک محور است. «ایجاد اتصال مابین ترکیه و سرزمین‌های اصلی قوم ترک در سرزمین‌های میانی آسیا شامل آسیای میانه، خاور دور روسیه و سین کیانگ چین» هدف بزرگ آنکارا به نظر می‌رسد اما با توجه به نگاه‌های نگران قدرت‌های شرقی اجرایی شدن آن مخاطره‌برانگیز است. آنکارا از سویی دیگر به دنبال افزایش عمق استراتژیک خود است. وسعت ترکیه ۸۰ میلیونی به اندازه کافی بزرگ نیست و این کشور به زعم خود باید آن را از روش‌های دیگر افزایش دهد.

عامل مهمی که ترکیه را به توسعه‌طلبی واداشته است، انباشت قدرت در این کشور طی چند دهه گذشته، از بین رفتن مهارت قدرت‌های بزرگ به دلیل روند کثرت قدرت در جهان و آرزوی بازیابی جایگاه امپراتوری عثمانی است. آنکارا می‌داند برای بازیابی این جایگاه نیازمند وسعت، جمعیت و منابع بیشتری است که این مسائل از طریق پیگیری توسعه‌طلبی قابل دستیابی‌اند.

پاکستان قصد دارد با حضور در قفقاز و تشدید تنش در این منطقه، کریدور شمال-جنوب را به باعث افزایش همگرایی هند با روسیه و تقویت اقتصادی

دهلی‌نوز طریق دسترسی کوتاه‌تر به اروپا می‌شود را مسدود سازد. به نظر می‌رسد اسلام‌آباد از رهگذر همراهی با ترکیه خواهان کسب منافع اقتصادی و همچنین دسترسی به صنعت تسلیحاتی ترکیه باشد. پاکستان تاکنون از ترکیه ناو و توپخانه سنگین خریداری کرده و به دنبال دریافت بالگردهای تهاجمی از این کشور است.

دسترسی ترکیه و ناتو به آسیای میانه، وضعیت چین را رابرنج خواهد کرد. با وجود تهدید اتصال کشورهای ترک علیه یکن، چین نه تمایل به دخالت در قضایای قفقاز را دارد و از توانایی لازم برای این اقدام بهره‌مند است.

هنده می‌داند با ایجاد کریدور زنگرور، عملاً کریدور شمال-جنوب مسدود شده یا با مشکل مواجه خواهد شد. از سوی دیگر پاکستان عضو یک محور موفق منطقه‌ای خواهد شد که این مساله می‌تواند در آینده پیامدهایی منفی برای دهلی‌نو به دنبال داشته باشد.

وضعیت نظامی جنوب قفقاز

برای تعداد نفرات ارتش آذربایجان و ارمنستان عده‌های مختلفی عنوان شده است. بر همین اساس نفرات ارتش این دو کشور را به‌طور تخمینی ارزیابی می‌کنند. ارتش آذربایجان پدیده‌شکل عملی به ۱۰۰ هزار سرباز و ارمنستان به ۵۰ هزار سرباز دسترسی داشته‌باشند. در کنار این دو قدرت‌های خارجی نیز در قفقاز دارای نیرو هستند. روسیه چهار هزار و ۵۰۰ سرباز در پایگاه گیومتری ارمنستان و دو هزار نیرو در قره‌باغ در اختیار دارد. به نظر می‌رسد ترکیه نیز تعداد محدودی نیروی رزمی در منطقه نخجوان مستقر کرده باشد. روسیه به دلیل گرفتاری در جنگ اوکراین قادر به مداخله در جنگی دیگر در قفقاز نیست. ترکیه نیز به دلیل استقرار ۵ تا ۱۰ هزار نظامی در سوریه و تا سه هزار نظامی در خاک عراق به دشواری قادر به مداخله در درگیری‌های این منطقه است. آنکارا می‌داند در صورت مداخله در قفقاز ۸ تا ۱۲ هزار نظامی اش در سوریه و عراق یا محیط جنگی مواجه خواهند شد.

وضعیت ایران

تهران به‌صراحت اعلام کرده تغییر ژئوپلیتیک قفقاز خط قرمزش است. به‌عبارتی دیگر هرگونه تلاش برای اتصال مستقیم آذربایجان و ترکیه در کنار مسدودسازی مسیر تاریخی ایران به اروپا که از ارمنستان می‌گذرد، با واکنش تهران مواجه خواهد شد. ایران برای اقدام در قفقاز، برخلاف برداشت‌های نامند به کارگیری نیروهای نظامی در تعداد بالاناست. آنها برای جلوگیری از وارد آمدن آسیب به شهرهای مرزی و ممانعت از نفوذ عناصر مسلح به داخل کشور در مرزها مستقر خواهند شد، اما ابزار اصلی نبرد نخواهند بود. ایران برای جلوگیری از تغییر ژئوپلیتیک قفقاز به موشک‌های بالستیک و بیشتر از همه پهپاد‌های انتحاری متکی خواهد بود تا پایگاه‌های اصلی، خطوط تدارکاتی، انبارهای مهمات، مراکز تجمع نیروها و در صورت لزوم زیرساخت‌های طرف متخاصم را در هم بکوبد. تهران پیش از این نیز نیروی نظامی چندانی برای پیروزی در جنگ‌های متعدد منطقه‌ای به کار نگرفته است و قفقاز نیز برخلاف برداشت طراحان غربی از این قاعده مستثنی نیست.

خلبانان نتانیاهو را به آمریکا نمی‌برند

برای سومین بار خلبان‌های بزرگ‌ترین شرکت هوایی‌ماری رژیم صهیونیستی اعلام کردند که حاضر به هدایت هوایی‌ماری حامل نخست‌وزیر این رژیم برای سفر به نیویورک نیستند. به گزارش فارس، خلبانان شرکت هوایی‌ماری «ال‌عال» به‌عنوان بزرگ‌ترین شرکت هوایی‌ماری رژیم صهیونیستی اعلام کرده‌اند در اعتراض به طرح «تغییرات کلان قضایی» حاضر به هدایت هوایی‌ماری نیستند که قرار است «بنیامین نتانیاهو» را به نیویورک برای حضور در نشست مجمع عمومی سازمان ملل ببرد. به نوشته ویگام خبری عرب‌آر، در ماه فوریه نیز خلبان‌های این شرکت حاضر نشدن نتانیاهو و همسرش را به پاریس ببرند. یک ماه بعد نیز به‌هنگام سفر نتانیاهو به ایتالیا، همین اتفاق تکرار شد. سفر نخست‌وزیر اسرائیل به نیویورک ۱۰ روز دیگر انجام خواهد شد. در گزارش شبکه ۱۳ عبری‌زبان آمده است: «ما از خلبان‌هایی صحبت می‌کنیم که جزء بهترین خلبانان شرکت ال‌عال و باتجربه‌ترین نیروهای این شرکت هستند که بیشترشان در نیروی هوایی اسرائیل خدمت کرده‌اند.»

مسکو: ۶۳۰ نظامی اوکراین کشته شدند

وزارت دفاع روسیه می‌گوید در ۲۴ ساعت گذشته ۲۱ عملیات تهاجمی ارتش اوکراین علیه نیروهای خود را دفع کرده و نظامی‌کی یف متحمل تلفات حدوداً ۶۳۰ نفری شدند. به گزارش فارس، وزارت دفاع روسیه گفت که این ۲۱ عملیات به مواضع نیروهای روسیه در محورهای جنوب دونتسک، کوپینسک، زاپروژیا، کراسنی لیمان و خرسون بوده است. این وزارتخانه توضیح داد که در جریان مقابله نیروهای روس با حملات ارتش کی‌یف حجم زیادی از تجهیزات جنگی آنها نابود شد. در این بیانیه آمده است که یک انبار مهمات صحرایی متعلق به نیروهای مسلح اوکراین در منطقه شهر نوودونتسکویه در جمهوری خلق دونتسک نیز در حملات هوایی روسیه از بین رفت. پیش از این، یک نظامی ارتش اوکراین به روزنامه «کی‌یف پست» گفته بود: «هر صد متر از زمینی که به دست می‌آوریم به معنای چهار تا پنج پیاده‌نظام است که صفوف را ترک کرده‌اند. این میانگین تلفات است.»

یگان‌هایی از بورکینافاسو وارد نیجر شدند

یک منبع نظامی در نیجر از ورود یگان‌هایی از ارتش بورکینافاسو به این کشور برای آموزش جهت عملیات ضد تروریسم خبر داد. به گزارش ایسنا، به نقل از شبکه خبری الجزیره، رهبران دولت انتقالی در نیجر متعهد شده‌اند که با هرگونه مداخله خارجی نظامی مقابله کنند. بورکینافاسو و مالی نیز اعلام کردند از مقامات نظامی در نیامی حمایت می‌کنند. در این راستا یک منبع نظامی در نیجر اعلام کرد که یگان‌هایی از ارتش بورکینافاسو برای آموزش در راستای عملیات ضد تروریسم وارد نیجر شدند. در همین حال، مسئول اطلاع‌رسانی شورای نظامی نیجر استقرار یگان‌های نظامی بورکینافاسو در این کشور در راستای شرکت در جنگ را تکذیب و اعلام کرد که این نیروها تنها برای آموزش در زمینه مبارزه با تروریسم وارد نیجر شده‌اند. پیش‌تر وزرای خارجه بورکینافاسو و مالی بعد از سفر به نیجر در ماه آگوست اعلام کردند که مداخله نظامی در نیجر به منزله اعلام جنگ علیه کشورهای آنهاست.

بررسی شکست‌های بایدن مقابل ایران در کنگره

گروهی از اعضای مجلس نمایندگان آمریکا قرار است در یک جلسه استماع طی روزهای آینده دلایل شکست‌های رئیس‌جمهور آمریکا مقابل ایران را بررسی کنند. به گزارش تسنیم، گلن گراثمن، رئیس کمیته امنیت ملی، امور مرزی و امور خارجه در بیانیه‌ای که در وب‌سایت مجلس نمایندگان آمریکا منتشر شد، اعلام کرده است هفته آینده نشستی با موضوع «راهبرد خطرناک: بررسی شکست‌های دولت در قبال ایران» برگزار خواهد شد. گراثمن افزود: «سیاست خارجی بایدن درخصوص ایران گام‌آکان منطقی نیست و ایمنی آمریکایی‌ها را چه در داخل و چه در خارج به خطر می‌اندازد.» توافق مبادله زندانی با ایران، آزادسازی شش میلیارد دلار از دارایی‌های ایران در کره جنوبی، عدم شفافیت درباره تعلیق از کار «رابرت مالی»، نماینده ویژه آمریکا در امور ایران و مذاکرات هسته‌ای با ایران از جمله موضوعاتی هستند که گراثمن به‌عنوان محورهای انتقاد از دولت بایدن در بیانیه‌اش به آنها مختصراً اشاره کرده است.